

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

แผนงานการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้ชุมชนบนพื้นที่สูง
โดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ
กรณีศึกษา อำเภอภักดีนิคม จังหวัดเชียงใหม่
Strengthening Upland Community
By Using Community-Base Tourism As a Tools :
A Case of Kallayaniwattana, Chiang Mai

รวมโครงการ

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ

สิงหาคม 2556

ชื่อโครงการ : แผนงานการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนบนพื้นที่สูง กรณีศึกษาอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อผู้วิจัย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงพร อ่อนหวาน¹

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประเภท : งบเร่งด่วน ประจำปี 2555 จำนวนเงิน 225,700 บาท

ระยะเวลาทำการวิจัย : 1 พฤษภาคม 2555 ถึง 30 เมษายน 2556

บทคัดย่อ

แผนงานวิจัยการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ มีโครงการย่อยทั้งหมด 3 โครงการ วัตถุประสงค์หลักสอดคล้องกับโครงการย่อยทั้ง 3 โครงการ ได้แก่ 1) เพื่อการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอำเภอกัลยาณิวัฒนา อย่างเหมาะสม 2) เพื่อการพัฒนาศักยภาพคนในชุมชน ของอำเภอกัลยาณิวัฒนา ให้สามารถจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ด้วยตนเอง และ 3) เพื่อการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและระบบสื่อความหมายตามธรรมชาติและวัฒนธรรม และแผนที่สีเขียว (Green Map) ภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม (7 Green Concept) ของการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น แผนงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยพื้นที่ศึกษาในอำเภอกัลยาณิวัฒนาเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จาก 3 ตำบลๆ ละ 1 หมู่บ้าน เป็น 3 ชนเผ่า ได้แก่ 1) บ้านวัดจันทร์ ตำบลบ้านจันทร์ ชนเผ่าปกากะญอ 2) บ้านเสาแดง ตำบลแจ่มหลวง ชนเผ่าลีซู และ 3) บ้านดงสามหมื่น ตำบลแม่แดด ชนเผ่าม้ง

ผลการวิจัยจาก 3 โครงการย่อย ทำให้ทั้ง 3 กลุ่มชุมชนมีฐานข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรม ที่ได้เก็บรวบรวมอย่างมีขั้นตอนอย่างเป็นระบบ และมีรูปแบบการจัดเก็บที่ชัดเจน สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ของแต่ละชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวทั้ง 3 ชุมชน โดยได้กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนจากฐานข้อมูลทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่ได้ ดังนี้ บ้านวัดจันทร์ เป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม บ้านเสาแดงเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม และบ้านดงสามหมื่น เป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศวัฒนธรรม

เกิดกลุ่มแกนนำพัฒนาการท่องเที่ยวใน 3 ชุมชน มีการจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีการจัดโครงสร้างกลุ่มและคัดเลือกคณะกรรมการตามโครงสร้างที่ตรงกับความสามารถของแต่ละคน มีการสร้างกฎกติกาต่างๆ ของกลุ่ม เช่น กฎของคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม กฎสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น ความรู้ความเข้าใจในการบันทึกเอกสารต่างๆ ที่จำเป็น เช่น บันทึกการประชุม บันทึกรายรับ-รายจ่าย เป็นต้น แกนนำมีความตระหนักถึง

¹มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาควิชาชีพ เชียงใหม่

ส่วนรวมมากกว่าเฉพาะคนในกลุ่ม มีหลักการที่ชัดเจนในการกระจายผลประโยชน์ที่กลุ่มได้รับจากกิจกรรมท่องเที่ยวไปพัฒนาสาธารณะประโยชน์ของชุมชน

ได้รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิต และภูมิปัญญาของท้องถิ่นในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างเหมาะสม เกิดการสร้างระบบสื่อความหมายที่เน้นกระบวนการสื่อความหมายโดยใช้บุคคลเป็นหลัก ทำให้คนในชุมชนมีโอกาสฝึกพูดเพื่อการแนะนำตัว การต้อนรับ การดูแลนักท่องเที่ยว วิธีการนำชมและการเล่าเรื่องราว รวมถึงการอำลาที่สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว และได้แผนที่สีเขียวภายใต้แนวคิด Green Concept ด้วยกระบวนการพัฒนาแผนที่สีเขียวแบบมีส่วนร่วมจากชุมชน และแผนที่ถูกเผยแพร่ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นช่องทางการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชน

คำสำคัญ: การสร้างความเข้มแข็ง การท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอภักดีชุมพล

Project Title: Strengthening Upland Community By Using Community-Base Tourism As a Tools : A Case of Galyani Vadhana District, Chiang Mai

Researcher: Ass. Prof. Duangporn Onwan¹²³

Project Fund : amount 225,700 THB

¹Rajamangala University of Technology Lanna Chiang Mai

Abstract

The research program on building community strength in Galyani Vadhana District, Chiang Mai Province, consists of 3 sub-projects, most of which main objectives are in compliance with one another which include:

- 1) to develop the potential of tourism resources so that the value of community-based tourism in Galyani Vadhana District can be properly added;
- 2) to develop the potential of the community people in Galyani Vadhana District so that they can manage and operate the community-based tourism by themselves; and
- 3) to develop tourism routes, natural and cultural interpretation system as well as Green Map under the concept of no-environmental-destruction community-based tourism, focusing mainly on local resources (7 Green Concepts).

This research can be categorized as both qualitative and quantitative, with Galyani Vadhana District as a study area, using purposive sampling method. It covers the areas of 3 sub-districts, with 1 village drawn from each, making the total of 3 tribes from the 3 villages being as follows:

- 1) Paga-kayor tribe in Baan Wat Jan, Baan Jan Sub-district;
- 2) Lisu tribe in Baan Sao Dang, Jam Luang Sub-district and
- 3) Hmong tribe in Baan Dong Sam Muen, Mae Dad Sub-district.

As from a research of the above-mentioned 3 sub-projects, these 3 tribes have been enabled to conveniently access the databases related to natural resources, ways of living, traditions and cultures which have been collected sequentially and systematically with a specific data collection format. Because of this, such databases can also be applied, in tourism management, as guidelines for the development of the products that represent each community's identity. Hence, specific types of tourism, based on each community's identity, have been set up in the following manners:

- Baan Wat Jan → Community-based Cultural

Ecotourism

- Baan Sao Dang → Community-based Cultural Ecotourism
- Baan Dong Sam Muen → Community-based Cultural Agro-Ecotourism

This causes an initiation of the tourism development leading groups in the 3 communities, community-based tourism groups, organization of group structures and a nomination of the committee according to each individual's capability. Some rules and regulations have also been set, such as rules for the committee and group members, rules for tourists, etc., knowledge and understanding about the necessary information recording, such as minutes of meeting, income statement, etc. Leaders are aware of and give more importance to public benefits rather than the group members alone. They have an apparent principle about sharing the benefits the groups obtained from tourism activities for community's public interests development.

Apart from that, it also originated the type of tourism activities that allows tourists to learn and exchange knowledge on ones' ways of living as well as local wisdoms on how to live with nature happily. There is a development of the interpretation system that emphasizes principally on interpersonal communications. This gives the community people chances to practice speeches that are related to self-introduction, welcome messages, caring for tourists, tour guiding and narration as well as the farewell messages that make impressions to tourists. Moreover, Green Map has also been obtained, under the Green Concept, through community's participative Green Map development process when the Map has been broadcasted on internet which is the major public relation channel for community-based tourism.

Keywords: *Strength Promotion, Community-based Tourism, Galyani Vadhana District*